

NGO-forum URU Notat om Civilsamfundsstrategien April 2009

Regeringens Civilsamfundsstrategi, som blev offentliggjort i december 2008, anerkender civilsamfundets afgørende rolle i de komplekse udviklingsprocesser. Strategien påpeger samtidig, at rollen og dermed indsatserne vil være stærkt afhængig af, hvilken kontekst et lokalområde, et land og en region befinder sig i. Det gælder både i områder, der oplever en gunstig udvikling, i skrøbelige situationer og i diktaturer eller diktaturlignende stater.

Civilsamfundsorganisationernes indsatser skal skabe basis for varige politiske, økonomiske og sociale forbedringer for de fattige. Det skal finde sted igennem styrket organisering, folkelig deltagelse, udbredelse af viden og ”awareness”, opbygning af kapacitet og gennemførelse af fortalervirksomhed. Levering af serviceydelser anvendes udelukkende med et sådant strategisk sigte.

Civilsamfundsindsatser strækker sig fra det lokale - og inkluderer meget ofte marginaliserede grupper og områder - over det nationale til den globale fortalervirksomhed. Indsatserne strækker sig fra at støtte folks evne til at organisere sig i forhold til eget liv og egne livsvilkår, at oplyse og informere, at stimulere politisk deltagelse, skabe dialog mellem forskellige interessegrupper, løse konflikter, sikre dialog med myndigheder til at sikre at fattiges interesser varetages på alle niveauer. Denne mangfoldighed er netop et af civilsamfundets kendetegn.

Et mangfoldigt, folkeligt organiseret civilsamfund har derfor i sig selv en særlig og uundværlig værdi, som katalysator for debat, forståelse og formidling af viden og rettigheder, og er dermed en klar forudsætning for en folkelig forankring af demokratiet og langsigtet fattigdomsbekæmpelse.

Civilsamfundsstrategien vil fremme fokus på rettigheder, hvor civilsamfundsorganisationerne skal agere som fortalere og samtidig søge dialog med myndighederne såvel som understøtte myndighederne i at leve op til deres ansvar.

Stigende behov for civilsamfundsindsatser

Behovet for civilsamfundsindsatser bliver kun større i disse år. Der er en stigende erkendelse af, at der er behov for meget stærkere - og forskelligartede - civilsamfundsindsatser i de meget forskellige situationer udviklingslande befinder sig i. Der er forskel på, hvorledes civilsamfundet er sammensat, og hvilken rolle civilsamfundsorganisationerne har i forhold til myndighederne og det øvrige samfund. Der vil altid være en basisindsats, men fokus og vægtningen af de samlede indsatser vil være forskellige eksempelvis:

I lande der er godt på vej, stiller Aid-effectiveness dagsordenen med budgetstøtte og forankring hos de lokale regeringer store krav til civilsamfundets deltagelse i udviklingsarbejdet i bred forstand sammen med rollen som egentlige ”vagthunde”. Eksempler herpå er **Zambia, Tanzania og Uganda**. I sådanne lande kan et velfunderet civilsamfund være med til at sikre stabilitet og støtte en øget økonomisk aktivitet.

I **Zimbabwe** er den politiske magtdeling forsat skrøbelig og langt fra med til at sikre borgernes civile og politiske rettigheder. De civile organisationer anses for at være de mest uafhængige aktører og er derfor helt centrale for at opnå og fastholde politiske forandringer og spiller samtidig en fundamental rolle i konkrete lokale genopbygningsindsatser efter perioden med sult og sygdomme.

I **Nicaragua, Nepal og Bolivia** udgør civilsamfundet i øjeblikket en vigtig modspiller til en ny politisk magtelite, men også medspillere i en forandret udviklingskontekst.

I svage og skrøbelige stater er samfundsinstitutionerne dårligt fungerende eller næsten ikke-eksisterende. I disse situationer har det direkte samarbejde mellem folkelige organisationer i Nord og Syd en særlig komparativ fordel, hvilket kan styrke samfundene og om nødvendigt levere nødvendige serviceydelser her og nu. **Somalia** er et oplagt eksempel her på.

Samtidig kan der via civilsamfundsindsatser ydes støtte til konfliktforebyggelse samt dialog-, freds- og forsoningsinitiativer med et særligt fokus på rettighedsbaserede indsatser. Et konkret eksempel er **Burma**. Her har militærregimet udelukket de statslige og multilaterale aktører, mens de civile organisationer gennemfører livsvigtige aktiviteter under stor diskretion trods deres begrænsede spillerum. Samarbejdet kan også give en vis sikkerhed for aktørerne i de pågældende lande.

De senere års udvikling viser, at det er mere nødvendigt end nogensinde, at gøre kapacitetsopbygning af civilsamfundet til et stærkt element i forbindelse med krig og kriser - ikke mindst indsatserne i **Irak og Afghanistan**, hvor der indtil nu ikke er blevet anvendt tilstrækkelige ressourcer til den civile del af indsatsen.

Civilsamfundet er under stigende pres rundt om i verden, hvor der eksempelvis gennemføres streng lovgivning, der svækker civilsamfundets arbejdsvilkår. Et aktuelt eksempel er i **Etiopien**, hvor regeringen netop har vedtaget en lov, som giver regeringen næsten uindskrænket myndighed over de frivillige organisationer i landet. Alle foreninger og organisationer skal registreres og godkendes og man risikerer, at civilsamfundsindsatsten kan blive lukket ned eller organisationer, som arbejder med rettigheder, bliver udvist af landet.

De danske organisationer

De danske civilsamfundsorganisationer er blevet styrket igennem de seneste 10-15 år, hvilket skyldes en stærk fokusering på folkelig forankring, kapacitetsopbygning og professionalisering. Dette anerkendes bl.a. i strategien med indførelsen af programorganisationer.

De danske organisationer har opnået en yderst mangfoldig forankring i det danske samfund med mange frivillige indsatser og stærke organisationer. Der har inden for de senere år også udviklet sig et hidtil uset og stærkt samarbejde imellem de danske organisationer, der styrker både den faglige og politiske debat, koordinering og udvikling. Der er samtidig genetableret en omfattende dialog imellem de danske organisationer, Udenrigsministeriet og Folketinget.

Organisationerne er derfor mere end nogensinde før rustet til at arbejde med bistand og udvikling - både indenfor og udenfor Civilsamfundsstrategiens rammer. Det gælder i den aktuelle kontekst og i forhold til at være i stand til at håndtere de nye udviklingspolitiske tendenser, vi oplever internationalt i disse år.

Ambassaderne

Det er fortsat en stor udfordring, at ambassaderne ikke har den nødvendige kapacitet og de ønskelige faglige kompetencer til at efterleve Civilsamfundsstrategien i praksis på landeniveau. Det er vores opfattelse, at ambassaderne skal være langt mere aktive i den politiske dialog med de nationale og lokale regeringer og ikke mindst landenes civilsamfund for at sikre rammerne for, at et frit civilsamfund kan spille de forskellige ovenfor nævnte roller i samfundsudviklingen i såvel programsamarbejdslandene som i de andre lande, hvor der ydes statslig dansk udviklingsbistand.

Ambassaderne skal leve op til Civilsamfundsstrategiens krav om at sikre civilsamfundsanalyser og anvende disse i den samlede tilrettelæggelse af den danske udviklingsbistand og i den politiske dialog med modtagerlandene. Det er i overensstemmelse med anbefalingerne i Rigsrevisionens beretning om NGO-bistanden fra 2007, der udgjorde baggrunden for opdateringen af Civilsamfundsstrategien.

NGO-forum anbefaler:

Tiden er inde til at styrke civilsamfundsindsatsen i den danske udviklingsbistand på alle niveauer. En stigning i politisk og økonomisk støtte til civilsamfundsindsatser er afgørende for at kunne fremtidssikre dansk udviklingsbistand. Det hænger tæt sammen med den øgede danske satsning på god regeringsførelse, rettigheder og demokrati. Et ressourcestærkt og folkeligt organiseret civilsamfund fastholder en folkelig kontrol af bistandsmidlerne og en fattigdomsorienteret udvikling til gavn for marginaliserede og fattige grupper. Det vil efter vores opfattelse kun kunne styrke Danmarks internationale indflydelse og gennemslagskraft.

- Folketingets partier må udarbejde overordnede finansielle målsætninger for NGO-bistanden igennem danske organisationer, som må øges over de kommende år.
- Udenrigsministeriet og ambassaderne må ligeledes tilføres de fornødne ressourcer og den fornødne kapacitet, herunder økonomiske ressourcer til en forøget støtte til civilsamfundsindsatser.
- Der må etableres et samarbejde imellem ministerium og organisationer om en systematisk monitorering af strategien og civilsamfundsindsatserne, der kan sikre viden om og overblik over effekter og resultater og bidrage til at implementeringen udføres bedst muligt. Det må dog ske uden, at vi påfører partnere i Syd yderligere belastende systemer.
- Ambassadernes indsatser både politisk, strategisk og økonomisk må monitoreres systematisk.

Vi opfordrer Udenrigsudvalget til at støtte disse anbefalinger - samt til målrettet at monitorere strategiens udmøntning i de kommende år.